



YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING INNOVATSION KOMPETENTLIGINING PEDAGOGIK TAHLILI

Jumanova F.U.

Nizomiy nomidagi TDPU kafedra mudiri

Tayanch so‘zlar: kompetentlik, kasbiy kompetentlik, shaxsiy tajriba, texnologiyalar, amaliy faoliyat, rivojlantirish, pedagog, iqtidorli, fan, texnika, tarbiya, ta’lim.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, личный опыт, технологии, практическая деятельность, развитие, педагог, одаренность, Наука, техника, воспитание, образование.

Key words: competence, professional competence, personal experience, technologies, practical activity, development, educator, gifted, science, technology, upbringing, education.

Yurtimizda faol, intiluvchan, iqtidorli va yuksak ma’naviy-axloqiy fazilatlarga ega, zamonaviy bilim hamda kasblarni chuqur egallagan - bugungi va ertangi kunimizning hal qiluvchi kuchi bo’lgan yoshlarni voyaga yetkazish uchun barcha shart-sharoit va imkoniyatlar yaratilgan. Bugungi kunda fan va texnika rivoji ta’lim va uning natijalariga qo’yiladigan talablarni tubdan o’zgartirishni talab etmoqda. Shunga asosan, yangi avlod standartlarini yaratish pedagoglarning oldiga muhim vazifa qilib qo’yilmoqda. Hozirgi vaqtgacha yaratilgan davlat ta’lim standartlari tizimli-faoliyatli yondashuvga asoslangan, ya’ni ta’lim maskanlarining maqsadini bilim, ko’nikma va malakalarni o’zlashtirish tarzida aniqlashtirishdan iborat edi. Shu bois yangi davlat ta’lim standartlarini o’z-o’zini rivojlantirishga qaratilgan kompetent-faoliyatli yondashuvga asoslanishdan kelib chiqqan holda belgilash talab etilmoqda. Chunki oliy ta’limda tashkil etilayotgan o’quv-tarbiya jarayonining mohiyati tinglovchilarning ehtiyojlari va qobiliyatlarini rivojlantirish emas, balki bilimlarni axborot-verbal tarzda yetkazish, ko’nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat bo’lib qolmoqda. Bunday reproduktiv tarzda o’zlashtirilgan ma’lumotlar tinglovchining amaliy faoliyat tajribasini rivojlantirishga yetarlicha imkon bermaydi. Oqibatda, talabalar juda ko’p axborotni behuda jamg’arilishi, ta’limning samarasi

past ekani va uning real voqelikka mos kelmasligi kabi tafovutlar ko'zga tashlanmoqda. Aniqrog'i, o'quvchi real hayotdan uzoqlashib qolgandek, uning oldiga faqat ilgaridan to'plangan axborotlarnigina o'zlashtirish maqsadi qo'yilgandek tuyuladi.

Muxtaram prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev «Yoshlarimiz mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib, dunyo miqiyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kamol topishi, baxtli bo'lishi uchun davlatimiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etamiz», degan fikrlari ham mustaqil O'zbekistonimiz yoshlarini erkin fikrlashni tarkib toptirishga qaratilayotgani ham e'tibordan holi emas. Shunday ekan biz o'qituvchilar hozirgi yangi davr talabi asosida darslarni tashkamonaviy yondashuvlar asosida tashkil qilishimiz oldimizdagi yuksak vazifalardan biridir. Ushbu muammoli vaziyatdan chiqishning yagona yo'li - oliy ta'limda yangicha, ya'ni kompetent yondashuvni joriy etishdir. Kompetent yondashuv talabadan bilim va ko'nikmalarni alohida-alohida emas, balki yaxlitlikda egallashni talab etadi.

Hozirgi davr ta'lim taraqqiyoti yangi yo'nalish-innovatsion pedagogikani maydonga olib chiqdi "Innovatsion pedagogika" termini va unga xos bo'lgan tadqiqotlar g'arbiy evropa va AQSHda, 60-yillarda paydo bo'ldi. Innovatsion faoliyat F.N.Gonobolin, S.M.Godnin, V.I.Zagvyazinskiy, V.A.Kan-Kalik, N.V.Kuzmina, V.A.Slastenin, A.I.Shcherbakov ishlarida tadqiq etilgan bu tadqiqotlarda innovatsion faoliyat amaliyoti va ilg'or pedagogic tajribalarni keng yoyish nuqtai-nazaridan yoritilgan.

X.Barnet, J.Basset, D.Gamilton, N.Gross, R.Karlson, M.Mayez, A.Xeyvlok, D.Jen, R.Edem ishlarida innovatsion jarayonlarni boshqarish, ta'limdagi o'zgarishlarni tashkil etish, innovatsiyaning "hayoti va faoliyati" uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar masalalari tahlil qilingan.

Yangilik kiritishning ijtimoiy-psixologik aspekti amerikalik innovatik E.Rodgers tomonidan ishlab chiqilgan. U yangilik kiritish jarayoni qatnashchilarining toifalari tasnifini, uning yangilikka bo'lgan munosabatini, uni idrok qilishga shayligini tadqiq etadi.

A.I.Pirojin innovatsiya deganda, muayyan ijtimoiy birlikka-tashkilot, aholi, jamiyat, guruhga yangi, nisbatan turg'un unsurlarni kiritib boruvchi maqsadga muvofiq o'zgarishlarni tushunadi. Bu innovator faoliyatdir.

Tadqiqotchilar (A.I.Pirojin, B.v. sazono, V.S.Tolstoy, A.G.Kruglikov, A.S.Axizer, N.P.Stepanov N.P.Stepanov va boshqalar) innovatsion jarayonlar tarkibiy qismlarini o'rganishning ikki yondashuvini ajratadilar: yangilikning individual mikrosathii va alohida-alohida kiritilgan yangiliklarni o'zaro



ta'sirining mikrosathi. Birinchi yondashuvda, hayotga joriy etilgan qandaydir yangi g'oya yoritiladi. Ikkinchi yondashuvda, alohida-alohida kiritilgan yangiliklarning o'zaro ta'siri, ularning birligi, raqobati va natijada birining o'rini ikkinchisi egallashidir. Bu konsepsiya yangilik kiritishga nisbatan o'lchanadigan jarayon ekanligidan kelib chikadi.

Pedagogikaga oid adabiyotlarda innovatsiya jarayonning sxemasi beriladi. U quyidagi bosqichlarni qamrab oladi:

1. Yangi goya tugilishi yoki yangilik konsepsiyasini paydo kilish bosqichi, u kashfiyot boskichi deb ham yuritiladi.
2. Ixtiro qilish, ya'ni yangilik yaratish bosqichi.
3. Yaratilgan yangilikni amalda ko'llay bilish bosqichi.
4. Yangilikni yoyish, uni keng tatbiq etish boskichi.
5. Muayyan sohada yangilikning hukmronlik qilish boskichi. Bu boskichda yangilik o'zining yangiligini yo'qotadi, uning samara beradigan muqobili paydo bo'ladi.
6. Yangi muqobillik asosida, almashtirish orqali yangilikning qo'llanish doirasini qisqartirish bosqichi.
7. V.A.Slastenin yangilik kiritishni maqsadga muvofiq yo'naltirilgan yangilik yaratish, keng yoyish va foydalanish jarayoni majmui, uning maqsadi insonlarning extiyoji va intilishlarini yangi vositalari bilan qondirish deb biladi. Yangilik kiritishning tizimli konsepsiyasi mualliflari (A.I.Prigojin, B.V.Sazonov, V.S.Tolstoy) innovatsion jarayonlarning ikki muhim shaklini farklaydilar. Birinchi shaklga, yangilik kiritishning oddiy ishlab chiqishi kiritiladi. Bu ilk bor mahsulot o'zlashtirgan tashkilotlarga taalluqlidir.

Ikkinchi shaklga, yangilikni keng ko'lamda ishlab chiqishga taalluqlidir.

Yangilik kiritish ham, ichki mantiq ham vaqtga nisbatan qonuniy rivojlangan va uning atrof-muhitga o'zaro ta'sirini ifodalaydigan dinamik tizimdir. Pedagogik innovatsiyada «yangi» tushunchasi markaziy o'rin tutadi. Shuningdek, u pedagogik fanda xususiy, shartli, mahalliy va sub'ektiv yangilikka qiziqish uyg'otadi. Xususiy yangilik V.A.Slasteninining aniqlashicha, joriy zamonaviylashtirishda muayyan tizim mahsuloti unsurlaridan birini yangilashni ko'zda tutadi. Murakkab va progressiv yangilanishga olib keluvchi ma'lum unsurlarning yig'indisi shartli yangilik hisoblanadi. Mahalliy yangilik aniq ob'ektda yangilikning foydalanishi bilan belgilanadi. Sub'ektni yangilik ma'lum ob'ekt uchun ob'ektning o'zi yangi bo'lishi bilan belgilanadi.

Ilmiy yo'nalishlarda yangilik va innovatsiya tushunchalari farqlanadi. Yangilik - bu vosita: yangi metod, metodika, texnologiya va boshkalar. «Innovatsiya» - bu ta'lim: ma'lum bosqichlar bo'yicha rivojlanadigan jarayon.

V.I.Zagvyazinskiy «yangi» tushunchasiga ta'rif berib, pedagogikadagi «yangi» faqatgina bu goya emas, balki hali foydalanilmagan yondashuvlar, metodlar, texnologiyalardir, lekin bu pedagogik jarayonning unsurlari majmuan yoki alohida olingan unsurlar bo'lib, o'zgarib bo'lib, o'zgarib turuvchi vaziyatda va sharoitda ta'lim va tarbiya vazifalarini samarali hal etishning ilg'or boshlanmalarini o'zida aks ettiradi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan e'tibor kundan - kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchi-talabalarni faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsni rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda boshkaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Ta'lim jarayonida o'quvchi-talaba asosiy figuraga aylanadi. Shuning uchun oliy o'quv yurtlari va fakultetlarida malakali kasb egalarini tayyorlashda zamonaviy o'qitish metodlari-interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalarning o'rni va roli benihoya kattadir. Pedagogik texnologiya va pedagog mahoratiga oid bilim, tajriba va interaktiv metodlar o'quvchi-talabalarni bilimli, yetuk malakaga ega bo'lishlarini ta'minlaydi.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o'qituvchi va talaba faoliyatiga yangilik, o'zgarishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda asosan interfaol metodlardan to'lik foydalaniladi. Interfaol metodlar bu jamoa bo'lib fikrlash deb yuritiladi, ya'ni u pedagogik ta'sir etish usullari bo'lib, ta'lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu metodlarning o'ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o'quvchi-talabalarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orkali amalga oshiriladi.

Bunday pedagogik hamkorlik jarayoni o'ziga xos xusu- siyatlarga ega bo'lib, ularga quyidagilar kiradi:

- o'quvchi-talabani dars davomida befarq bo'lmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod etish va izlanishga majbur etish;
- o'quvchi-talabalarni o'quv jarayonida bilimga bo'lgan qiziqishlarini doimiy ravishda bo'lishini ta'minlashi;
- o'quvchi-talabaning bilimga bo'lgan qiziqishini mustaqil ravishda har bir masalaga ijodiy yondashgan holda kuchaytirishi;



– pedagog va o‘quvchi-talaba o‘rtasida hamkorlikdagi faoliyatining uzluksizligini ta’minlash.

O‘qituvchi va o‘quvchi-talabaning kutilgan natijaga erishishlari qanday texnologiyani tanlashlari ular ixtiyorida, chunki har ikkala tomonning asosiy maqsadi anik natijaga erishishga qaratilgan, bunda o‘quvchi-talabalarning bilim saviyasi, guruh xarakteri, sharoitga qarab ishlatiladigan texnologiya tanlanadi, masalan, natijaga erishish uchun balki, kompyuter bilan ishlash lozimdir, balkim film, tarqatma material, chizma va plakatlar, turli adabiyotlar, axborot texnologiyasi kerak bo‘lar, bular o‘qituvchi va o‘quvchi-talabaga bog‘lik.

Shu bilan bir qatorda o‘qitish jarayonini oldindan loyi halashtirish zarur, bu jarayonda o‘qituvchi o‘quv predmetining o‘ziga xos tomonini, joy va sharoitni, TSONi, eng asosiysi, o‘quvchi-talabaning imkoniyati va ehtiyojini hamda xamkorlikdagi faoliyatni tashkil eta olishini hisobga olishi kerak, shundagina kerakli kafolatlangan natijaga erishish mumkin. Kiska kilib aytganda, o‘quvchi-talabani ta’limning markaziga olib chikish kerak.

O‘qituvchi tomonidan har bir darsni yaxlit holatda ko‘ra bilish va uni tasavvur etish uchun bo‘lajak dars jarayonini loyihalashtirib olish kerak. Bunda o‘qituvchiga u tomonidan bo‘lajak darsning texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir dars uchun o‘qitilayotgan predmet, fanning xususiyatidan, o‘quvchi-talabalarning imkoniyati va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Bunday texnologik xaritani tuzish oson emas, chunki buning uchun o‘qituvchi pedagogika, psixologiya, xususiy metodika, pedagogik va axborot texnologiyalaridan xabardor bo‘lishi, shuningdek, juda ko‘p metodlar va usullarni bilishi kerak bo‘ladi. Har bir darsni rang- barang, qiziqarli bo‘lishi avvaldan puxta o‘ylab tuzilgan darsning loyihalashtirilgan texnologik xaritasiga bog‘liq.

O‘zbekiston Respublikasining «Pedagogning maqomi to‘g‘risida»gi qonunning ishlab chiqilishi ham aynan pedagoglarning huquqlari, majburiyatlari va ular faoliyatining asosiy kafolatlarini belgilashda hizmat qilmoqda . Ushbu qonun 21 moddadan iborat bo‘lib, aynan pedagogning barcha majburiyatlari, huquqlari, mehnatlari, pedagog maqomiga xos va mos bo‘lgan barcha qonuniyatlar qonunimizning 1 moddasidan 15 moddasigacha qamrab olingan. Bu qonunning ishlab chiqilishi ham aynan yurtimizda pedagoglarni qo‘llab quvvatlash va ularga alohida e‘tibor qaratilayotgani, pedagoglarga yaratib berilayotgan shart-sharoitlarning dalili desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Shu jihatdan ham umumiy o‘rta ta’lim maktablarida davlat ta’lim standartlari bo‘yicha ko‘zda tutilgan iqtisodiy ta’lim va iqtisodiy tarbiyani

takomillashtirish, uni o'quvchi- talabalar ongiga singdirib borib, iqtisodiy tafakkurni shakllantirish muammosi dolzarbdir. Chunki har bir o'quvchi-talaba bozor munosabatlari rivojlanib borayotgan bir davrda uni o'rab turgan iqtisodiy voqelikni, unda kechayotgan jarayonni anglashi, tadqiq va taxlil qilib, xulosalar chiqarish imkoniga ega bo'lishi lozim. Bu esa har bir fuqarodan iqtisodiyot nazariyasining asoslaridan xabardor bo'lishini, uni amalda joriy qilish yo'l va vositalarini talab darajasida o'zlashtirishini taqozo etadi. Bu masalalar asosan, o'quv muassasalarida amalga oshiriladi. Iqtisodiy tarbiyaning bosh maqsadi yoshlarda iqtisodiy savodxonlikni, iqtisodiy ongni, iqtisodiy madaniyatni yuksaltirishdan iboratdir. Bu esa shaxsning kamol topish faoliyati vositasida aniq iqtisodga bog'lik, nazariy bilimlar tizimini, shuningdek, iqtisodiy bilim, ko'nikma va malakalar majmuasi, o'rganuvchining iqtisodiy ongiga bevosita ta'sir etishga imkon beruvchi bosqichlarni amalga oshirishdir. O'quvchi-talabalarning bosqichma-bosqich uzluksiz ta'limi jarayonida, xususan, iqtisodiy bilim asoslarini o'rganish mobaynida ularning iqtisodiy tafakkurlari ham shakllana boradi. Ular quyidagi bilimlar majmui bo'lib xizmat qiladi: shaxsning ehtiyoj imkoniyatlarini hisobga olib, aniq reja va dasturlar tuzib, o'ziga xos uslub va metodlar asosida amalga oshirishda; shaxsning mustaqil faoliyatida samarali o'rin tutadigan aniq iqtisodiy tushunchalarni; iqtisodning siyosiy va bozor munosabatlari bilan bog'liq qonuniyat asoslari va ulardan amalda foydalanish yo'l-yo'riqlarini; mustaqil faoliyat ko'rsatishda zarur bo'ladigan barcha iqtisodiy bilim, ko'nikma va malakalar majmuini o'zlashtirishni; hayotda qaysi sohani tanlashidan qat'i nazar, ehtiyoj darajasida iqtisodiy tayyorgarlikni o'zida shakllantirishni; iqtisodiy bilim asoslaridan to'g'ri va maqsadga muvofiq holda foydalana olish shaxs barkamolligini belgilovchi axloqiy sifatlaridan biri deb qarashni; iqtisodiy bilim asosidan xabardorlikni faoliyati davomida jamiyat va davlat iqtisodiy, huquqiy siyosati asosida namoyon etadi. Bugungi kundagi ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot ishlab chiqarishning ko'p sonli tarmoqlari bilan bir qatorda, ma'rifat va madaniyat hamda iqtisodiy sohalarga, shu jumladan, ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiy bilimlar doirasiga ham zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishni takqozo etmoqda.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish ilmiy muammo sifatida iqtisodiy yo'nalishdagi o'quv yurtlarida maxsus ilmiy tadqiqotlar olib borishni ko'zda tutadi. Bunda eng avvalo, quyidagilarni aniqlash lozim:

- zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish uchun ijtimoiy-pedagogik asoslar mavjudligini aniqlash;



- ta’lim majmui sifatida nimani anglatishi va qanday tarkibiy qismlardan tashkil topganligini belgilash;
- pedagogik texnologiyaning funksional majmui jarayon sifatida nimalardan iboratligini aniqlash;
- zamonaviy pedagogik texnologiyalar «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» maqsadlariga qay darajada mos kelishi va uni baholash mumkinligini ko’rsatib berish;
- pedagogik texnologiyaning majmualar nazariyasining asosiy qonuniyatlariga mosligini nazoratda tutib turish yo‘l- yo‘rig‘ini ishlab chiqish.

Shunday qilib, bugungi kunga kelib, jamiyatimiz jadallik bilan taraqqiy etib, iqtisodiy va siyosiy mavqeyi kundan-kunga ortib borayotgan bo‘lsada, biroq ijtimoiy sohada va ayniqsa, ta’lim-tarbiya jarayonida umumiy taraqqiyotdan biroz orqada qolish sezilmoqda. Bunday noxush vaziyatdan chiqib ketish yo‘llaridan biri ta’lim-tarbiya jarayonini qabul qilingan davlat standartlari asosida texnologiyalashtirishdan iboratdir. Bugungi kunda oliy o‘quv yurtlari va fakultetlarida malakali kasb egalarini tayyorlashda zamonaviy o‘qitish metodlari - interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalarning o‘rni va roli benihoya kattadir. Pedagogik texnologiya va pedagog maxoratiga oid bilim, tajriba va interaktiv metodlar o‘quvchi-talabalarni bilimli, yetuk malakaga ega bo‘lishlarini ta’minlaydi.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o‘quvchi va talaba faoliyatiga yangilik, o‘zgarishlar kiritish tuvchi bo‘lib, uni amalga oshirishda asosan interfaol metodlardan tulik foydalaniladi. Interfaol metodlar bu jamoa bo‘lib fikrlash deb yuritiladi, ya’ni pedagogik ta’sir etish usullari bo‘lib, ta’lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu metodlarning o‘ziga xosligi shundaki, ular faqat pedagog va o‘quvchi-talabalarining birgalikda faoliyat ko‘rsatishi orqali amalga oshiriladi.

Shu o‘rinda ta’kidlash joizki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, pedagogika ilmining tashkilot ob’ekti sifatida, anik fanlarni o‘qitish uslubi bo‘libgina qolmay, balki ijtimoiy-iqtisodiy fanlarni o‘qitishga ham yangicha yondashuv sifatida qayd qilinishi kerak.

Adabiyotlar:

1. Azizodjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. –T.: Moliya, 2003.
2. Arziqulov D.N. Kasbiy kamolotning psixologik o‘ziga xos xususiyatlari. –Toshkent: 2002.
3. M.Usmonboyeva, G.Anorkulova, G.Shamaripxodjayeva “Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari” o‘quv uslubiy majmua. T. 2015 yil.



4. Маҳкамов, У., Жуманова, Ф., & Равшанов, Ж. (2020). Бўлажак ўқитувчиларни тарбиявий ишларини ташкил этиш ва бошқаришга тайёрлаш. *Academic research in educational sciences*, (3), 815-830.

5. Жуманова, Ф. У., & Жабборова, О. М. (2020). Учинчи ренессанс даврида бошланғич таълим. *Academic research in educational sciences*, (4), 238-243.

6. Жуманова, Ф. У., & Мирзарахмонова, Ш. М. (2021). Дуал таълим ва унинг имкониятлари. *Boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali*, 1(6), 122-124.

7. Jumanova, F. U., & Alfayzov, S. A. (2021). Boshqaruv ilmiga sharq mutafakkirlarining ilmiy qarashlari. *Academic research in educational sciences*, 2(4), 57-62.

8. Jumanova, F. U., & Artikova, N. S. (2021). PIRLS tadqiqotlariga tayyorlashda “organayzer” metodidan foydalanish imkoniyatlari. *Academic research in educational sciences*, 2(CSPI conference 1), 1471-1475.

9. Artikova, N. S., & Jumanova, F. U. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quvchilarida o'qish savodxonligini rivojlantirish (PIRLS) misolida. *Образование и наука XXI веке*, 1(19), 455-460.

10. Jumanova, F. U., & Artikova, N. S. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish savodxonligini rivojlantirishning ilmiy asoslari. *Образование и наука в XXI веке*, 3 (20), 389-396.

РЕЗЮМЕ

Mazkur maqolada kompetensiya tushunchasining mazmun mohiyati ochib berilgan. Ta'lim oluvchilarda kasbiy kompetentlikni pedagogik jihatdan rivojlantirish yo'llari ko'rsatilgan. Bo'lajak o'qituvchilar uchun egallanishi mumkin bo'lgan pedagogik kompetentlikning rivojlanish darajasini aniqlaydigan kompetensiyalar majmuasi mazmuni yoritilgan.

РЕЗЮМЕ

В данной статье раскрыта сущность понятия компетенции. Показаны пути педагогического развития профессиональной компетентности обучающихся. Освещается содержание комплекса компетенций, определяющих уровень развития педагогической компетентности, который может быть приобретен будущими педагогами.

SUMMARY

This article reveals the essence of the concept of competence. The path for the pedagogical development of professional competence is indicated in the participants. The content of the complex of competencies is covered, which determines the level of development of pedagogical competence, which can be occupied for future teachers.